

ΤΗ ΚΙΦΑΛΙ ΚΑΙ ΤΗ ΠΟΔΑΡΙ

Το χωρίον

Χωρίον: τό, κοιν. χωρίο Σεμ. Σούρμ. Χωρίος ο, Οιν. Τραπ. ο χωρίος Χαλδ.

Το αρχ. ουσ. χωρίον = χώρος, τόπος.

1) χωρίον, κώμη. 2) χωρίον. Τοπων. Χαλδ.

Πολιτεία: η κοιν. πληθ. Τα πολιτείας.

Το αρχ. ουσ. πολιτεία = επικράτεια.

1) πόλις κατ' αντίθεσιν προς το χωρίον: Άσμα: *Θα εβγαίνω και πορπατώ 'ς όλα τα πολιτείας | θενα γυρεύω μάστορα, θενα γυρεύω αργάτεν. Φρ. Ανακατώνει την πολιτείαν (εμβάλει έριδας εις τους πολίτας)* 2) Πολυπληθής ομάς: *Το χαλκόν κάθαν ημέραν γομούται κ' ευκαιρούται, πολιτείαν είμες.*

Ετέρεσα εκαλοτέρεσα, είδα κι αποείδα, ενούντζα κι επενούντζα και νά άκραν εξέγκα και νά μέσεν....! Ατσάπα εμείς πού κες είμες; Χωρίον να λές ατο κι εν. Πολιτείαν να λές ατο.... από πα κι έν. Κωμόπολη να λές ατο... (ας σο χωρίον-κώμη + πολιτείαν-πόλη)....άμον κάτ' ασίκον φαίνεται με.

Κωμόπολη: Οικιστική περιοχή μεγαλύτερη από ενα χωριό και μικρότερη από μα πόλη.....

.....Κωμόπολη, πολιτεία, πολιτοκρατεία, πολίτευμα, πολίτης, πολιτικομανής, πολιτικός, πολιτισμένος, πολιτισμός..... ατά με την σειράν πάγνε, ας σον πολιτικόν κι επτεκεί έρται και ο πολιτισμός....! Ας σον πολιτισμόν και κι άλλο άνθεν εν ο πολιτικός, κι ατός χτίζ' τον πολιτισμόν αμον ντ' εγροικά.....! Η κορώννα όπου και να ωβάζ', μαύρα ωβά εφτάει....!

Πολιτισμός: 1) το σύνολο των υλικών, πνευματικών, τεχνικών επιτευγμάτων και επιδόσεων, που είναι αποτέλεσμα των δημιουργικών δυνάμεων και των ικανοτήτων του ανθρώπου και που εκφράζεται ιστορικά στους τύπους και στις μορφές οργάνωσης και δράσης της κοινωνίας καθώς και στη δημιουργία (υλικών και πνευματικών) αξιών: Η γέννηση | δημιουργία | πρόοδος | εξέλιξη | άνθηση | ακμή | κρίση | παρακμή | καταστροφή του πολιτισμού. Ανώτερο | κατώτερο επίπεδο πολιτισμού. 2) ο πολιτισμός ενός συγκεκριμένου τόπου η χρόνου. 3) επίπεδο, τρόπος ζωής και συμπεριφοράς, που αποκτιέται μέσω της παιδείας και της εκπαίδευσης.

Ατά λένε τα βιβλία. Εγώ ντο λέγω εν άλλο. Ετράννα σε χωρίον,

σ' από το χωρίον, το Ωραιόκαστρον. Πάντα θυμούμαι το Ωραιόκαστρον
άμον χωρίον. Έμορφον χωρίον.....! Έμορφον έτον κι ας λέει η
τραγωδία..... Κατηγορούν τ' Ωραιόκαστρον και λέγν' ατο σκοτία. Σε 'μα
τ' ομμάτα φαίνεται, έμορφον πολιτείαν....! Ας απότε κι αν είχαμ' ατο μούτ'
να ίνουμες πολιτείαν...! Να μη απομένωμε οπίς....! Απράνας είπα "έτον",
γιατί..... κάποτε έταν..... τ' οσπίτα μουν πέτρινα, χαμελά και αραία. Τα
οικόπεδα τρανά, γομάτα δεντρά, παχτσάδες και κεπία. Με τα φουρνία
μουν, τα μαντρία και τα πινέτσα μουν. Τα στράτας εμουν τσαμούρα και
λιθάρα, κόπτρα και κουσκούρα, χωράφα αφορισμένα, αμαν εύκαιρα,
τρανά και καθαρά. Τα μαγαζία μουν πέντε δέκα αλλάϊ μαλλάϊ... Το
κουρείον τη Γιάννε σ' αφκά, και τη Αλέκονος σ' απάν' την μαχαλάν. Το
καφενείον τη Δημητριάδη. Η κοινότηταν απές στην πλατείαν. Τα πακάλικα
μουν λίγα και μικρά, τη μίδα τη Ματσουκέτε, τη χύλονος τη Κιμισχαναλή,
τη Στύλονος τη Μασουρέτε, άμαν γομάτα λοής λοής καλωσύνας. Το
κρεοπωλείον τη Ρόδονος και τη Τουσκοφίδη. Τα εξοχικά κέντρα μουν (τα
ταβέρνας ίδτε) ο παράδεισος, η κληματαριά, ο Φώτης, τ' άστρα τη
τραμσή..... Ατά έτανε ο πολιτισμός εμουν. Νά super market και
πολυκαταστήματα και νά τιδέν. Νά καφετέριας και νά ζουρνάδες. Νά
μπαράκια ντο λέγνε και νά ουίσκια. Νά video club και νά
τηλεοράσεις..... χωρίον παλαλόν....! Άμαν έμορφον. Τ' αύλα μουν
γριζεμένα, τα δεντρά μουν κλαδεμένα και ασβεστωμένα για να μη εβγαίν'
νε απάν τα μερμήκας. Με τα κοσσάρας εμουν, τα χτήνα μουν, τα
πρόατα μουν.... Όντες έρχουτον η άνοιξην και ο καλομηνάς, όλεν το
χωρίον εσκουντούλιζεν ας σα τσιτσάκα και τα δεντρά τα ανθοφορεμένα,
που εχλωροφόραναν και ενεμείναν τα μελεσσίδα να έρχουταν και
κονεύ'νε απάν σα άνθα τουν..... Παραδεισί τόπος, με τα κρύα τα νερά,
τον καθαρόν αέραν, και τα παχέα τα εβόρας. Άμον τα χελιδόνα που κι
ανασπάλ'νε τα φωλέας ατουν, αέτς και οι ξέν', οι παραθεριστές, κάθαν
καλοκαίρ' εντούναν τον ανέφορον για το Ωραιόκαστρον, τη παραδεισί το
μέρος, για να δεβάζ'νε κά τα ζεστά τα ημέρας τη Κερασινού, τη
χορτοθέρ' και τ' Αυγουστί. Οι άρρωστοι πα πιλά έρχουσαν σο χωρίον για
να λαρούνταν...! Η χρά τουν έρχουτον σα κατσία τουν. Τα μάγλα τουν
εκοκκίνιζαν, έστραφταν, εφώταζαν, εσπανίαζαν απο ύϊαν. Έμνες έναν με
τ' ατουνούς, κι ατοίν έναν με τ' εμάς. Τα πόρτας και τα παράθυρα μουν
ακαράκωτα και ολάνοιχτα, άμον τα ψήα και τα καρδίας εμουν. Έξεραμε

από πόνον, από βάσανα, από εφτωχία. Εποίναμε καλόν και καλόν κι
ενεμείναμε. Τα τέρτα και τα βάσανα μουν εποίναμ' ατα τραγωδίας, και
ανάμεσα σ' ατά ετραγώδ'να με..... Άρθωπον που κι εγάπεσεν, φιλίαν
που κι εποίκεν, χαϊβάν έρθεν κι επέρασεν, καλαπαλούκ' εποίκεν....!

Ανθρώπ' τεμετέρ', πόντιοι πρόσφυγες, ετοπλαεύταν αδά σον
έρημον, τον τσόλ' τον τόπον, τσάτσαλοι, περισάνηδες, καρίπηδες,
εφτωχοί..... Αρθώπ' που νά πίστ' επέμνεν α'τς και νά ελπίδαν. Νά τακάτ'
και νά μούτ'. Χωρίς μουράτα. Όμως.... όμως ν' αϊλλοί ατοίν'τς ντ'
επέθαναν, ν' αϊλλοί κι ατοίν'τς π' επέμναν. Οι πόντιοι μίαν αποθάν'νε όχι
δεύτερον....! Ας σου έρθαν σην Ελλάδα και εύραν γήν, ενεστέθαν,
εζωντάνεψαν...! Ας σου εύραν γήν κι επεκεί, είδεν α'τς ο χάρον και
εφοέθεν α'τς..! Εγρίζεψαν, εχτάλεψαν, ετσάκωσαν, επελάεψαν,
έλαμψαν, εθέρ'τσαν. Έχτ'σαν οσπίτα, εποίκαν δρόμα, εφύτεψαν,
εγόμωσαν τ' ορμία και τα ραχία μουν ολόερα τσάμα και κυπαρίσθα για
να εφτάνε ατόν τον άξενον τόπον εύξεινον.... άμον εκείνον ντο εφέκανε
οπίσ'..... εποίκαν' ατον να ομάζ' αρθωπιζνόν, τόπον αξιών,
πολιτισμένον....! Έγκανε ψήν σ' αούτο τη γήν τ' ευλοημένον...!

Χάτς Καλέ, Ωραιόκαστρον, ωραίον κάστρον..... αέτς εθέλ'ναν
να ομάζ'.....! Αέτς εποίκαν ατο ατότε τεμετέρ'..... ωραίον κάστρον.....!

Κεβρεκίδης Αλέξανδρος
30 τη Σταυρίτε 2010

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

άνθεν: ποιό πάνω.

άνθα, άνθιν: λουλούδια, λουλούδι.

αύλα: αυλές.

ακαράκωτα: ξεκλείδωτα.

αλλάϊ μαλλάϊ: όλα όλα, ίσα ίσα, ολόκληρο-α, όλα μαζί.

γριζεμένα: ξεριζωμένα, οργωμένα.

εγροικά: καταλαβαίνει.

έλαμψαν: όργωσαν.

επελλάεψαν: έσκαψαν με το δικέλι.

εσκουντούλιζεν: μοσχομύριζε.

ετοπλαεύταν: μαζεύτηκαν.

ετσάκωσαν: έσπασαν.

εχλωροφόραναν: καταπρασίνιζαν.

εχτάλεψαν: έσκαψαν.

ιϑτέ: ορίστε, ορίστε μας.

καλαπαλούκ': πράγμα περιττό, άχρηστο.

καλομηνάς: Μάϊος.

καρίπιδες: ξένοι, φτωχοί.

κεπία: κήποι.

Κερασινόν: Ιούνιος.

κονέυ'νε: κάθονται κάπου.

κουϑκούρα: ξερές κοπριές αγελάδας.

μάγλα: μάγουλα.

μελεσσίδα: μέλισσες.

μουράτα: πόθοι, επιθυμίες.

μούτ': ελπίδα, προσδοκία.

παχτῥάδες: μπαξέδες.

περιῥάνηδες: δυστυχείς, ταλαίπωροι.

πιλά: και μάλιστα, ιδίως.

πινέτσα: κοτέτσια.

στράτας: δρόμοι.

σακάτ': κουράγιο, υπομονή, δύναμη.

τέρτα: θλίψη, καϑμός, βάσανο.

τῥαμούρα: λάσπες.

τσάτσαλοι: γυμνοί.

τῷτῷάκα: λουλούδια.

τῷόλ': ἔρημο, ἀκατοίκητο.

Χορτοθέρ'τς: ἰούλιος.

χρά: χροιά, χρώμα προσώπου.